



Qui és Maquiavel?

Autor: Lluç Martí

Data de publicació: 31-03-2016

En Lluç Martí posa damunt la taula, en una primera aproximació al personatge, les incoherències, contradiccions i inversemblances al voltant de la biografia oficial d'en Niccolò Macchiavelli.

Després d'una lleu recerca per Internet sobre el personatge d'en Maquiavel i la seva biografia oficial, no n'he tret res de clar. Més aviat al contrari. Comencem.

Ens assabentem que El Príncep, l'obra mestra de Maquiavel, està dins la llista de llibres prohibits per l'Església Catòlica. ¿I no havien de saber en Ferran el Catòlic o n'Alexandre VI, en Cèsar Borja o en Juli della Rovere qui era aquest relatador d'alta política tan proper a ells?

És Maquiavel un pseudònim? Possiblement. D'antuvi, ens hauria de posar en guàrdia el fet que en Maquiavel tingui "una vida enigmàtica". Tal com ens han arribat la d'en Colom o la d'en Lleonor. I això ja ho coneixem. I, per tant, se'ns estan donant les primeres pistes. És com la prova del cotó. No falla.

També se'ns diu que en Maquiavel és un personatge sinistre, posseït per pensaments diabòlics per tal d'arribar a fer reals les seves ambicions frustrades. Ja ho veieu: un ésser malaltís. Tal com els Borja. No us sona tot això? ¿O és que, si tan malament en parlen, d'ell, potser no és italià?

Un tipus tan intel·ligent, preparat, que és funcionari públic, diplomàtic, filòsof, teòric de la política, historiador, escriptor... I, és clar, també gran patriota florentí... Patriota. Per això li tenen tanta estima. Com a en Ferran el Catòlic i a en Cèsar Borja. Què en devien dir a Florència, d'en Maquiavel?

El devien aplaudir pel carrer. I una altra pregunta: les mateixes autoritats dels estats italians, els cercles de poder, la jerarquia eclesiàstica d'aquests estats enfrontats amb Catalunya, que construïen la llegenda negra dels Borja i la dels catalans invasors, ¿segur que consideraven en Maquiavel com un patriota per haver lloat en Cèsar Borja o en Ferran el

En Maquiavel parla sobre temes de poder i sobre interessos d'alta política en un moment de reequilibri de forces als estats italians i amb l'aterratge dels catalans al centre del poder, és a dir, al del poder papal en pugna per tractar de guanyar influència cap al nord. Des del punt de vista italià, el poder català és de clar domini. Per tant, ¿no seria més lògic --essent com era florentí!-- que parlés malament d'un Borja? I amb la fama que els estats italians acaben encolomant als Borja! Déu meu!

¡I amb la proximitat geogràfica i d'interessos que hi havia entre Florència i Gènova! ¡I, mentrestant, en Maquiavel tirant floretes a tort i dret a les principals figures del desembarcament estranger! No té cap sentit. ¡Unes floretes per als dominadors de la Península Itàlica arribats feia un segle i mig, competidors de Gènova i obrint rutes comercials amb una marina i un poder militar arreu del món! Quin disbarat!

En Maquiavel, tard o d'hora, s'ha d'exiliar. Potser pel seu amor als catalans. ¿O és que potser l'exili no va existir mai perquè mai no va estar a Florència? No ho sé. Però el que sí que tinc clar és que la fama d'en Maquiavel com a ésser diabòlic només pot tenir sentit en algú important dintre l'engranatge de poder aliè als estats italians. I, per tant, en un pro-català evident.

Crec que la construcció d'aquesta biografia de llegenda negra és ben possible que sigui pel que he dit. Talment com passa amb la de n'Alexandre VI i la dels Borja en general. El biografiat i el biògraf porten la mateixa llufa a l'esquena. El que ara diré es només una conjectura. Tanmateix, penso que els Borja i tot el poder reial català eren benefactors i protectors d'en Maquiavel. Vull dir que no té sentit que romangués a Florència.

Ara bé, és pura deducció. O, millor dit, és veure el vincle d'algú que escriu amb unes idees polítiques que en aquell moment estan essent importades a Itàlia, unes idees que provenen de la Corona d'Aragó i que reflecteixen de molt de prop com respira i pensa la cancelleria catalana de Nàpols i dels Estats Pontificis. Diguem que en Maquiavel no està apartat del poder a Florència, sinó que hi és dintre: al rovell de l'ou. I el coneix bé.

Però això no és, a primer cop d'ull, el més increïble. El més increïble és que tenim un observador privilegiat de l'alta política, una persona que diu que "el fi justifica els mitjans". El secretari florentí té l'honor d'elaborar un manual de supervivència basat en pràctiques gens exemplars i... agafeu-vos fort: no en treu cap profit. Cap ni un. Sona increïble. Inversemblant.

En Niccolò Machiavelli, l'autor del Príncep, no va ser capaç d'aplicar ni tan sols una mica les seves pròpies receptes per ascendir. No va saber enriquir-se, ni viure dels càrrecs públics, ni conspirar per un càrrec (sembla molt estrany que a un home tan important i amb un cap tan ben dotat no li donin finalment el càrrec que ansiava a Florència). Ni sap tampoc fer servir les seves influències. Ni el seu talent li serveix per a res. Ni tampoc l'experiència o els contactes acumulats o les influències. Res de res. Oblidat. Devia ser un teòric.

Si en Maquiavel és un pseudònim, tenen sentit la seva biografia o la seva nacionalitat tal com ens han arribat. Va fracassar estrepitosament. L'autor del Príncep va néixer i va morir pobre. I això d'una banda, en una època on només una elit molt petita podia adquirir els seus coneixements (i per tenir aquesta gran cultura havies de ser ric). I de l'altra, en una època en què pujar l'escalafó social era pràcticament impossible. I baixar-ne, encara més difícil. Qui era en Maquiavel?

Lluc Martí